

**VUODELTA 2023 MAKSETTAVA MEHILÄISTALOUDEN KANSALLINEN
PESÄKOHTAINEN TUKI**

1. Yleistä

Maa- ja puutarhatalouden kansallisena tukena maksettava mehiläistalouden pesäkohtainen tukijärjestelmä on hyväksytty nyky muodossaan alun perin 16.4.2002 komission päätöksellä C(2002)786 (tuki nro N 137/01). Pesäkohtaisen tuen tavoitteena on Suomen epäedullisista luonnonolosuhteista johtuvan kilpailuhaitan kompensoiminen sekä mehiläistalouden jatkuvuuden ja kehittymismahdollisuuksien turvaaminen. Nykyisin tuen myöntövaltuus tulee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 215 artiklasta.

Mehiläistalouden kansallista tukea ehdotetaan maksettavaksi 25 euroa talvehtinutta ja jakautumatonta mehiläisyhteiskuntaa kohti eli tukitaso olisi 5 euroa korkeampi kuin vuonna 2022. Mehiläistalouden pesäkohtaista tukea arvioidaan maksettavan noin 32 400 mehiläisyhteiskunnalle.

Asetusluonnoksesta on pyydetty lausuntoa Valtiovarainministeriöltä, Ruokavirastolta, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien Maaseutu- ja energia -yksiköiltä, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.:ltä, ProAgria Keskusten Liitto ry:ltä, ProAgria Svenska lantbruksällskapetens Förbund rf:ltä sekä Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry:ltä. Lausuntopyyntö oli myös esillä maa- ja metsätalousministeriön internetsivuilla. Lausuntoaika lyhennettiin kolmeen viikkoon tukihakuaikatauluksen varmistamiseksi.

Valtiovarainministeriö ilmoitti, että sillä ei ole asiassa lausuttavaa. Ruokavirasto ehdotti eläinten terveyslainsäädäntöön liittyvien viitteiden täsmentämistä, mikä otettiin huomioon. Pohjois-Savon ELY-keskus piti esitettyä tukitasokorotusta 25 euroon erittäin merkittävänä ja tarpeellisena kannattavuuden ja jatkuvuuden kannalta. ELY-keskus esitti tuen kohdentamista jatkossa ammattimaista tarhausta harjoittaville ja luomutuotannon huomioimista siten, että tuki olisi jatkossa luomutuotantotiloille korotettu (esim. 30 euroa). MTK ry kommentoi pitopaikkarekisteriä lausunnossaan ja ehdotti, ettei pesäkohtaista tukea rajoiteta vain yli 15 mehiläispesään, vaan että tuki olisi jokaisen ammattimaisesti toimivan, aktiivisen mehiläishoitajan ja -tarhaajan haettavissa koska epäedulliset olosuhteet vaikuttavat kaikenkokoisiin tarhaajiin. Lisäksi MTK ry toi esiin mm. talvitappioihin liittyviä seikkoja. SLC rf oli tyytyväinen ehdotettuun korotukseen 25 euroon mehiläisyhteiskuntaa kohti mutta toivoi elinkeinomehiläishoidolle enemmän tukea. Tähän voisi SLC rf:n mukaan päästä kohdistamalla tukea elinkeinotarhaajille. SLC rf mukaan elinkeinomehiläishoidon jatkuvuus ei ole turvattu ja 50 pesän tarhaajien osuuden väheneminen vaikuttaa negatiivisesti kotimaiseen tuotantoon ja monimuotoisuuden ylläpitämiseen pölytyksen kautta. SLC rf toisti vuoden 2022 lausunnon ehdotukset kuten pesämäärän korotus vähintään 50 mehiläisyhteiskuntaan ja tuen korotus viidellä eurolla luomuvälvontaan

kuuluville tuenhakijoille. Ehdotuksien perustellaan vähentävän hallinnon työtä sekä alarajan nostamisen kasvattavan tuen vaikuttavuutta. Lausunnossa pidetään 15 mehiläisyhteiskunnan vähimmäismäärään perusteluja epäselvinä ja esitetään perustelut korkeammalle, osin elintarvikehygieniasäädöksistä johdetulle määrälle. Luomuvalvonnan yhdistämistä tukivalvontaan voisi lausunnon mukaan harkita. Lisäksi SLC rf:n lausunnossa ehdotetaan muutoksia rekisteröitymisaikaan, tuotantokautteen, pitopaikkarekisteriin ja talvitappioselvityksiin sekä toivotaan pesäkohtainen tukijärjestelmä jatkoa kaudella 2024-2027. Suomen Mehiläishoitajien Liitto SML ry esitti tavanomaiselle tuotannolle maksettavaksi 25 euroa mehiläisyhteiskuntaa kohti ja luonnonmukaisessa tuotannossa vähintään 30 euroa mehiläisyhteiskuntaa kohti, jota perusteella mm. tuotantotavan korkeammilla kustannuksilla. Luomuliitto ry ehdotti lausunnossaan, että luonnonmukaisen tuotannon korkeampien kustannusten vuoksi luomumehiläispesille maksettaisiin korotettua pesäkohtaista tukea ja lisäksi tuki porrastettaisiin suuremmille määrille mehiläisyhdyskuntia, esim. 50 pesää. Tuki olisi matalampi 30-50 pesälle ja korkeampi yli 50 pesälle. Luomuliitto ry ehdottaa lisäksi luomutukea, joka olisi 80 euroa luomuvalvotulle pesälle. Hunajayhtymä Oy:n lausunnon mukaan ammattimainen mehiläistarhaus on kannattavuuskriisissä ja tuki esitetään ohjattavaksi hunajantuotantoa elinkeinona tai merkittävänä sivuelinkeinona harjoittaville. Alarajaksi esitetään esimerkiksi 50 pesää. Tätä perustellaan investointiperusteilla ja vähäisen hunajanmyynnin määritelmällä (Valtioneuvoston asetus 1258/2011, muutos 23/2017, 3 §) sekä ison pesämäärän hoitamisen lakisääteisillä pakollisilla kustannuksilla, joita muutamalle kymmenelle pesälle ei ole. Hunajayhtymä Oy toteaa satovaihteluiden luovan turbulenssia hunajamarkkinoille, josta ammattimaisesti toimivat mehiläistarhaajat kärsivät ja mehiläistukien kohdentaminen vakauttaisi toimeentuloa ja parantaisi toiminnan jatkuvuutta. Yksityishenkilön lausunnossa kritisoidaan tukea ja esitetään harkittavaksi sen poistoa. Tuotantokauden määritelmäksi esitetään 1.5.-30.9.2023. Lausunnossa tuodaan esiin petoeläin-käsitteen laajuus ja muiden syiden epämääräisyys poikkeuksellisen alentumisen perusteena. Lausunnossa esitetään talvituhojen poistamista poikkeuksellisenä syynä koska mehiläiset talvehtivat oikein talveutettuna. Lisäksi kritisoidaan poikkeuksellisen aleneman määritelmiä ja esitetään tuen suuntaamista tutkimus- ja tuotekehitykseen.

Ruokaviraston lausuntoa lukuun ottamatta esiintuodut seikat eivät aiheuttaneet muutoksia esitettyyn asetusluonnokseen. Mehiläispesien minimimäärää tuen hakijaa kohden ei nähdä perustelluksi nostaa ehdotetusta 15 yhteiskunnasta, koska nosto saattaisi uhata tuotannon jatkuvuutta Etelä- ja Länsi-Suomessa sijaitsevan päätuotantoalueen ulkopuolella. Lisäksi tuella arvioidaan olevan myös yleisempiä maaseudun kehittämistä edistäviä tavoitteita. Useissa lausunnoissa esille tuotua luonnonmukaisen tuotannon perusteella tapahtuvaa tuen korottamista ei otettu huomioon, koska tuen EU-oikeusperusta nojaa luonnonhaittoihin liittyviin seikkoihin, ei hallinnollisiin kustannuksiin, jotka oli usein mainittu eräänä korotusperusteena luonnonmukaisen tuotannon osalta.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 8 päivänä maaliskuuta 2023.

Toimivalta valtioneuvostolle on asiassa osoitettu maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 4 §:n 2 momentissa ja 15 §:n 3 momentissa. Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen vuodelta 2023 maksettavasta mehiläistalouden kansallisesta pesäkohtaisesta tuesta.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Yleistä. Mehiläistalouden kansallinen pesäkohtainen tuki myönnettäisiin maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 6 §:n 3 kohdassa tarkoitettuna muuna kansallisena tukena.

2 § Määritelmät. Mehiläistarhaajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä, luonnollisten henkilöiden muodostamaa yhtymää tai jakamatonta kuolinpesää sekä luonnollisten henkilöiden muodostamaa avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osuuskuntaa, osakeyhtiötä ja yhdistystä taikka säätiötä, julkisoikeudellista yhteisöä, koulutilaa tai vankilatilaa, joka harjoittaa mehiläistaloutta, mehiläisyhteiskunnalla Suomessa sijaitsevaa, kesymehiläisistä (*Apis mellifera*) koostuvaa emon, työmehiläisten ja sikiöiden sekä niiden hoitamiseen tarvittavan pesäkaluston muodostamaa kokonaisuutta ja tuotantokaudella aikaa 1 päivästä kesäkuuta 30 päivään syyskuuta 2023.

3 § Tuen myöntämisen edellytykset. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi vähintään 15 talvehtineen mehiläisyhteiskunnan hallinta omistajana, vuokramiehenä taikka testamenttiin, muuhun perintöoikeudelliseen saantoon tai muuhun saantokirjaan perustuvan käyttöoikeuden nojalla tuotantokauden 2023 ajan. Mehiläistarhaajalla olisi oltava viimeksi toimitetun tai sitä edeltävän verotuksen mukaan tai tuen hakemista edeltävänä verovuonna mehiläistalouden myynnistä tuloa. Toimintaa aloitettaessa olisi osoitettava toiminnan aloittamisesta aiheutuneita menoja. Tuen saamisen edellytyksenä olisi, että mehiläisyhteiskuntia on tuotantokauden aikana hoidettu siten, että niistä voidaan kerätä normaali hunajasato. Tuen myöntäminen ja maksaminen edellyttäisi myös, että mehiläistarhaaja noudattaa mitä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("*eläinterveyssäännöstö*") 84 ja 102 artiklassa sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) 3 ja 7 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säädöksissä mehiläisistä säädetään.

4 § Tuotantokaudella tapahtunut mehiläisyhteiskuntien määrän alentuminen. Tukea voitaisiin myöntää tuotantokaudella tuhoutuneesta mehiläisyhteiskunnasta, jos tuhoutumisen syynä on ollut eläintauti, petoeläimen aiheuttama vahinko tai muu vastaava mehiläistarhaajasta riippumaton poikkeuksellinen syy. Mehiläisyhteiskuntien määrän alentumisesta olisi toimitettava selvitys. Jos mehiläisyhteiskuntien määrä olisi vähentynyt eläintaudin takia, selvityksen liitteenä olisi lisäksi oltava eläinlääkärin antama todistus.

5 § Tuotantokauden ulkopuolella tapahtunut mehiläisyhteiskuntien määrän alentuminen. Jos tuen myöntämisen perusteena olevien talvehtineiden mehiläisyhteiskuntien määrä olisi talvituhojen, eläintautilien tai muun vastaavan mehiläistarhaajasta riippumattoman poikkeuksellisen syyn takia ollut vähintään kolmasosan pienempi kuin vakiintunut määrä, tuki voidaan myöntää tukivuoden 2022 lopullisten määrien perusteella. Tätä määrää voitaisiin käyttää tuen myöntämisen perusteena korkeintaan kahtena peräkkäisenä tukivuonna. Tukea voitaisiin myöntää tuhoutuneesta mehiläisyhteiskunnasta, vastaavasti kuin tuotantokaudella.

6 § Tuen määrä. Pesäkohtaista tukea esitetään maksettavaksi 25 euroa mehiläisyhteiskuntaa kohti.

7 § Voimaantulo. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 8.3.2023.

3. Taloudelliset vaikutukset

Valtion talousarvion momentilla 30.20.40 (maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki) on vuonna 2023 osoitettu varat yhteensä 350,00 miljoonan euron suuruiseen maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen. Mehiläistalouden kansalliseen tukeen vuodelta 2023 arvioidaan tarvittavan 0,81 miljoonaa euroa. Tarvittava määräraha on otettu huomioon maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen jakoehdotusta laadittaessa. Muut momentilta 30.20.40 rahoitettavat kohteet huomioon ottaen määrärahan arvioidaan riittävän ehdotettuun tarkoitukseen.